

DE NIEUWE TONEELBIBLIOTHEEK

Deze tekst is afkomstig van de online bibliotheek op www.denieuwetoneelbibliotheek.nl.

De rechten, inclusief en met name de rechten voor uitvoering, liggen voor alle teksten bij de auteur en het is dan ook verplicht om voor elke vorm van uitvoering toestemming bij de betreffende schrijver aan te vragen. Voor elke schrijver is het van groot belang om te weten of zijn teksten worden uitgevoerd, dus neem alstublieft bij elke lezing, encenering, bespreking in het onderwijs e.d. even contact op met de auteur! Het contact adres voor deze tekst is:

Schrijver	Wanda Reisel
Titel	De vliegenier
Jaar	1990
Uitvoering	Theatergroep Carrousel / Lidwien Roothaan

Copyright (C) 1990 by Wanda Reisel

WANDA REISEL

DE VLIEGENIER

Personages

Fenna Grading *de jongste, pianiste*

Ardaan Grading *de middelste, acteur*

Richter Grading *de oudste, hersenonderzoeker*

Bella Grading *moeder, pensionhoudster*

De vliegenier

Plaats van handeling

Eetzaal van een familiepension

Veel rechthoekige eettafels met witte

tafelkleden

proloog

FENNA

U bent mijn vader

u zit daar

aan de vleugel

wijst op Ardaan Hij is de gast

vertegenwoordiger in muziekpapier

ARDAAN

Ik ben vertegenwoordiger in muziekpapier

FENNA

Hij zegt mij

dat mijn vader hem wil spreken

ARDAAN

Uw vader wilde mij spreken

FENNA

Ik laat hem de rode kamer binnen

ik zeg tegen mijn vader

dat zijn gast er is

U kijkt op

ja kijkt U maar op

ik sluit de deur en laat hen alleen

ARDAAN

Ik haal een pistool tevoorschijn

ik schiet U neer

daarna vlucht ik door de tuindeuren daar

FENNA

Ik heb het schot gehoord

ik ren de rode kamer in

ik zie mijn vader

zijn lichaam over het klavier van de vleugel

hij bloedt

ARDAAN

Hij is dood

Vliegenier knikt

Stilte

eerste bedrijf

Scène I

Nacht

FENNA

Wie is dat

ARDAAN

Fenna?

FENNA

Zeg wie je bent

ARDAAN

Ik natuurlijk

FENNA

Wie

ARDAAN

Je broertje

FENNA

Wat doe jij hier

ARDAAN

Slaap je op de grond

FENNA

Het was te donker om een bed op te maken

Stilte

ARDAAN

Zouden we niet morgen pas komen

FENNA

Ja

maar ik wilde eerder

ARDAAN

Ben je niet bang

FENNA

Nee

ARDAAN

Ik had iedereen kunnen zijn

FENNA

Ja maar je bent het niet

Stilte

FENNA

Ardaan?

ARDAAN

Ja

FENNA

Ben je van plan

nog lang te blijven staan

ARDAAN

Nee

ik ga zo liggen

Stilte

Ik zag een lichtflits

FENNA

Wanneer

ARDAAN

In de bergen

FENNA

Jagers

vast jagers

ARDAAN

Op dit uur?

FENNA

Nachtjagers met lampen

die vinden elkaar met een lichtpistool

ARDAAN

Vader had het vaak over de nachtjagers

Ik dacht dat hij dat maar verzoon

FENNA

Ze schijnen te bestaan

Stilte

Ardaan?

ARDAAN

Wat

FENNA

Ga nou slapen

ARDAAN

Ja zo

Stilte

FENNA

Ga je niet te ver van me vandaan liggen

ARDAAN

Hoezo

FENNA

Gewoon

Ga je niet te ver van me vandaan

ARDAAN

Nee

Stilte

FENNA

Sta je er nog

ARDAAN

Ja

Ga slapen

FENNA

Wat zie je dan

ARDAAN

Ach niks

Een blauwe walvis

Stilte

ARDAAN

Een flits

FENNA

Wat zei je

ARDAAN

Een flits

FENNA

Dat is twee keer

Stilte

Scène 2

Kerstdag

Richter op

RICHTER

Dat steenpad hiernaartoe is
godverdomme

Zulke keien godverdomme

ARDAAN

En dat met jouw bmw-banden

RICHTER

Dat geeft godverdomme zulke gaten

ARDAAN

Godverdomme

RICHTER

Wat bedoel je

ARDAAN

Zulke gaten godverdomme

Nu al uit je humeur Richter?

RICHTER

Net laten uitlijnen

en dan krijg ik dit

ARDAAN

Het kabinet is gevallen

RICHTER

Wat

ARDAAN

Het kabinet is gevallen

wist je dat

RICHTER

Hoezo het kabinet is gevallen

hoezo het kabinet is gevallen

ARDAAN

Wat ik zeg

het kabinet is gevallen

en jij hebt niks gehoord

Bella op

BELLA

Wat een taxi hiernaartoe al niet kost

En zo'n chauffeur

Dat noemt zich een gastvrij land

en zet met moeite

m'n koffers in de gang

RICHTER

Dag moeder

BELLA

Dag kindertjes

alles in orde hier

geen barsten geen kieren

niks te klagen of te vragen

FENNA

De piano is ontstemd

BELLA

Er wordt niet over piano's gesproken

FENNA

Ik moet studeren

BELLA

Jij moet niks

FENNA

Dank je

BELLA

Na zijn dood

werken piano's me op de zenuwen

FENNA

En daarvoor ook

Ik slaap in de rode kamer

BELLA

Je vader sliep daar

als hij werkte

FENNA

Dat hoef je mij niet te vertellen

Stilte

BELLA

Ik wil niet dat iemand in de rode kamer slaapt

Bella af met koffers. Gedurende de volgende scènes zal ze meerdere malen opkomen. Langslopen. Zomaar of met een blad in de hand. Alsof ze erg bezig is met van alles

Scène 3

Vliegenier onopvallend aanwezig

ARDAAN

Niet zo lang na de moord

kort daarna

kwam ik een of andere waarzegster tegen

ergens in een bar

Ik kom 'r tegen

ze pakt meteen m'n hand

en begint te lezen

Het was behoorlijk druk daar

behoorlijk donker ook

maar ze las

en ze zei

bestel iets te drinken voor me

er is iets met je jongen

Ik bestelde iets te drinken

en ik zei wat dan

wat is er mee

en zij zei het is moord

en ik zei ik weet het

en toen keek ze me weer zo vreemd aan

net als toen ik 'r voor het eerst zag

Het is moord zei ze

je moet op jezelf letten
En ik begon te piekeren
omdat de moord al gebeurd was
dus waarom zou ik op mezelf moeten letten
Ik zat dus te piekeren
en ik besloot binnen te blijven
om mezelf niet in gevaar te brengen
je weet nooit
Ik bleef een week binnen
zag niemand
bestelde pizza's en zo
en aan het eind van die week
was ik bijna getikt
Ik dacht de ballen
als het toch moord is
zou ik best de volgende kunnen zijn
Zo kwam ik er weer uit
uit die angst voor de moord
Alleen af en toe word ik wakker in bed
helemaal nat
alles nat van het zweet
en met een bonkend hart
maar daar kom je wel overheen
Het is maar één of twee keer per week
daar kom je wel overheen
Stilte

Scène 4

FENNA

Er zit mot in de winterjassen

ARDAAN

Is dat zo

FENNA

Ik zeg

er zit mot in de winterjassen

RICHTER

Ophangen

Ik bedoel uithangen

FENNA

Waaraan

Heb jij hier wel eens een waslijn gezien

RICHTER

De wasserij

alles naar de wasserij

daar was vader ook altijd voor

Stilte

FENNA

Begrijp jij dat nou

RICHTER

Wat

FENNA

Dat hij zo gek was

op die plaatjes

RICHTER

Welke

FENNA

Bergstokplaatjes

dat hij daar zo gek op was

Beetje lopen van het ene dorp

naar het andere

en dan meteen zo'n plaatje laten slaan

ARDAAN

Liet hij ze slaan

FENNA

Bij zo'n zaak

ARDAAN

Wat voor een zaak

FENNA

Zo'n bergplaatjeszaak

ARDAAN

Die bestaan niet

FENNA

Zoiets dan

ARDAAN

Bergplaatjeszaak

hoe kom je erop

FENNA

Er moeten toch zaken zijn

waar ze die plaatjes verkopen

ARDAAN

Vast

souvenirwinkels heten die

FENNA

Vader zou nooit een souvenirwinkel

binnengaan

ARDAAN

Je kent hem slecht

Hij deed de gekste dingen

neem nou die bergstokplaatjes

Stilte

FENNA

Hij was echt gek op wandelen niet

RICHTER

Had de duurste bergschoenen

onverslijtbare kolossen

waar zijn die

FENNA

Ergens

wou jij ze

RICHTER

Nee

alleen maar kijken

FENNA

Machtig was-ie

in die schoenen

RICHTER

Met dikke sokken erover

kolossaal

FENNA

Terwijl hij niet groot was

RICHTER

Hoogstens één meter zeventig

FENNA

Kleiner

dikker en kleiner

RICHTER

En dan van die kolossale schoenen

FENNA

En een bergstok

RICHTER

Met plaatjes

Stilte

Ridicuul

FENNA

Wat

RICHTER

Je zoiets herinneren

FENNA

Mm

Stilte

RICHTER

Dat van die bergstokplaatjes

zoek ik uit

Waar zijn ze eigenlijk

FENNA

In de bergstokkenvaas natuurlijk

RICHTER

Natuurlijk

Stilte

ARDAAN

De verveling hier is enorm

elk jaar weer die grenzeloze verveling

dat is het moeilijkste

dit elk jaar weer moeten opbrengen

RICHTER

Het is niet echt verveling

het is meer een soort lamlendigheid

Komt alleen voor in families

die pure lamlendigheid

ARDAAN

Zo'n familiebijeenkomst

Het is net als het verlangen van mensen

om op een camping

volkomen onbegrijpelijk

met elkaar te staan samenhouden

Dat zit daar maar

in de meest oncomfortabele omstandigheden

en denkt dat leuk te vinden

De oerdrift zich verbonden te weten

met de natuur

maar dan op een wat onbeholpen manier
Dat zit daar maar natuurtje te spelen
met een tentzeil en een opklaptafel
en weet zelf niet hoe belachelijk dat eruit ziet

RICHTER

Eerst de aankomst
dan die verschrikkelijke feestdagen
de tien lamlendigste dagen van het jaar
dat was zo voor zijn dood
en dat is nog zo
daar is niks aan veranderd

Stilte

ARDAAN

Hoe vond jij hem eigenlijk

RICHTER

Hoezo eigenlijk

ARDAAN

Hoe je hem eigenlijk vond

RICHTER

In het algemeen

ARDAAN

Ja

RICHTER

Aimabel

ARDAAN

Aimabel

aimabel

RICHTER

Ja

ARDAAN

Zoiets zeg je niet

RICHTER

Nee

ARDAAN

Nee niet aimabel

RICHTER

Hoe vond jij hem dan

ARDAAN

Ik

RICHTER

Mmm

ARDAAN

Zielig

RICHTER

Zielig

ARDAAN

Eenzaam

treurig

RICHTER

Dat is toch geen woord dat bij hem paste

Zielig

eenzaam ja

maar zielig

nee

ARDAAN

Treurig

RICHTER

Ik begrijp niet wat je bedoelt

Stilte

ARDAAN

Hoor je hoe die wind waait

RICHTER

luistert Ja de wind

ARDAAN

Komt uit de bergen

is ijswind

RICHTER

Je bent zelf zielig

ARDAAN

Zoals je wilt

Stilte

RICHTER

Mis je hem

ARDAAN

Nee

RICHTER

Dat is vlot

ARDAAN

Ja

Stilte

RICHTER

Dus dat is nou ijswind

ARDAAN

Ja

zet lawines in gang

RICHTER

Het is gewoon wind

ARDAAN

Snijwind

striemt in je gezicht

je neus bevriest

Weet je wat gek is

als je wenkbrauwen bevroren

RICHTER

Heb jij dat

ARDAAN

Nee

RICHTER

Zeik dan niet

Stilte

RICHTER

Ardaan

ARDAAN

Ja

RICHTER

Nee laat maar

ARDAAN

Wou je een gesprek beginnen

RICHTER

Ja

Stilte

ARDAAN

Wat ben jij toch een ongelooflijke zak Richter

RICHTER

Ja

Stilte

Scène 5

Vliegenier onopvallend aanwezig

RICHTER

Na de moord op mijn vader
kocht ik een pistool
van een niet al te zwaar kaliber
handzaam
om op te bergen in een la
om bij me te dragen
De paar weken
voor ik dit pistool bezat
obsedeerde me de gedachte aan
wraak
Wat aan de vader gebeurt
zal ten slotte aan de kinderen gebeuren
Ik lag 's nachts wakker
en zag beelden voor me
hoe ik de moordenaar van mijn vader zou vinden
hoe ik hem in koelen bloede
een kogel door zijn kop zou jagen
Uiteindelijk wist ik dat ik alleen
van deze obsessie verlost kon worden
als ik daadwerkelijk een pistool kocht
Ik zou het waarschijnlijk nooit gebruiken

maar het bezit ervan moest me rust brengen
wat ook gebeurde
Nu wilde het geval dat ik het pistool
dat in een la lag
al geruime tijd niet meer had aangeraakt
Ik had er nauwelijks meer aan gedacht
tot een paar dagen geleden
Een paar dagen voordat ik hier naar
toe zou gaan
herinnerde ik me het weer
Ik haalde het uit de la
nam het in mijn hand
en liep er mee rond
midden in de kamer stond ik stil
mijn hand trilde zo erg
dat ik het pistool niet meer kon vasthouden
ik moest het uit mijn hand
die in een of andere kramp geraakt was
laten vallen
Het pistool viel op de tafel
een glazen tafel
het viel op de glazen tafel
en het glazen blad brak
ik zag het breken
het brak heel langzaam
Stilte

Scène 6

ARDAAN

U was hier nog niet

VLIEGENIER

Ik ben vooruit gelopen

ARDAAN

In deze akte kwam u nog niet voor

VLIEGENIER

Ik ben verdwaald

en kwam toen deze akte binnen

ARDAAN

Juist

VLIEGENIER

Kan ik wat rondkijken

ARDAAN

Dat valt te bezien

VLIEGENIER

Ik heb niets te verbergen

ARDAAN

We zullen het overleggen

zoals dat heet

VLIEGENIER

Ik ben een vriend

ARDAAN

Wat ik zei

we zullen het overleggen

VLIEGENIER

Juist

Stilte

Scène 7

Later

FENNA

Ik slaap de laatste tijd
in een soort dronkenschap
maar dan zonder alcohol
's Morgens moet ik met mijn handen
mijn oogleden openrukken
dan zie ik dat de zon schijnt
en voel ik me plotseling doodongelukkig
de hele dag

Bij de gedachte
dat ik brood moet snijden
heb ik dat ook wel
Ik haat de regelmaat van anderen
mensen die naar kantoor gaan
Ik heb ze nooit bewonderd
om hun regelmatige leventje
Jezus wat haat ik ze soms

ARDAAN

Winkeliershaat

heb je ook

FENNA

Jij

ARDAAN

Ook

FENNA

En muggen?

ARDAAN

Muggenhaat is fataal

komt ook veel voor

kan gelijk staan aan een wereldoorlog

RICHTER

Haat is onmacht

FENNA

Welnee

Haat is juist macht

muggen verpletteren

RICHTER

Haat is naar binnen gekeerde onmacht

FENNA

Naar buiten

Haat is altijd naar buiten gekeerd

RICHTER

En dus naar binnen

FENNA

Hè hè

ARDAAN

Nationale Haatdag

FENNA

Internationale Haatdag

Korte stilte

Weet je wat veel goed maakt

Poëzie

als ik haat

ga ik vanzelf poëzie lezen

ARDAAN

Wat interessant

RICHTER

Poëzie is hersenvuil

rouwrandjes aan de bloedvaten van de hersens

poëzie is toeval

uitscheiding

dat is zoiets als mensen

die hun eigen bloed oplikken

of hun puistjes celebreren

ARDAAN

Eten die hun puisten

FENNA

Jezus Ardaan

ARDAAN

Nee serieus Richter

eet jij puisten

of oorsmeer

ik bedoel eigenlijk

eet jij je eigen sperma

FENNA

Ik moet kotsen

bij het zien van mijn eigen
ongesteldheidsbloed
Bij sperma kan je nog denken
oestergeil

ARDAAN

Oestergeil?

oestergeil?

FENNA

Maar bij bloed

ARDAAN

Maar Rig Richter

Eet je nou je eigen sperma

wel eens gedaan bedoel ik

vraag ik me af

als broer

RICHTER

Ik eet niets uit mijn eigen lichaam Ardaan

Helemaal niets

ARDAAN

Ik ook niet

RICHTER

Gefeliciteerd

ARDAAN

Geintje

RICHTER

Ik moest erg lachen

ARDAAN

Fen wat bedoelde je nou met oestergeil

FENNA

Ach man ruk op

RICHTER

Je kan wel zo gek zijn

op een ander

dat je het uit haar neus

of tussen haar tenen

zou willen uitzuigen

Ik heb die aanvechting wel eens gehad

jullie?

ARDAAN

Te intiem Rig

te intiem voor de familiekring

FENNA

Je bedoelt

dat eten en vrijen hetzelfde zijn

ARDAAN

Kussen komt van bijten

RICHTER

Siamese katten

likken hun pasgeboren jongen zo lang

dat ze het soms niet kunnen weerstaan

er eentje dood te bijten

ARDAAN

Leuk instinct

FENNA

Kussen likken doodbijten

klinkt logisch

ARDAAN

Twee mensen door geilheid dodelijk verwond?

FENNA

Ja

ARDAAN

Het gebeurt

maar je leest het nooit

je leest altijd:

‘vrouw van keukentrapje gevallen’

maar wat doen die vrouwen verdomme

eigenlijk op keukentrapjes

FENNA

Ik vind dat wel erg smerig

dat je het tussen iemands tenen wil uitzuigen

Ik kan me geen kerel herinneren

waarbij ik dat had gewild

Misschien bij je eigen kind

Bella op

BELLA

Zolang ze nog klein zijn ja

maar zodra het pubers worden

met van die stinkende lullen

berg je dan maar

Zullen we de tafels gaan dekken?

Stilte

FENNA

Ze heeft weer alles ingekocht

ARDAAN

Voor twintig

FENNA

Voor minstens twintig

ARDAAN

Alle dagen feest

FENNA

En opeten

ARDAAN

Alles

Moeten we alles dekken?

FENNA

Alles

ARDAAN

Ik moet zeggen

er is talent voor nodig

om zo volhardend te zijn

FENNA

Een voorstadium van dementie

RICHTER

Alzheimer

ARDAAN

Ah Alzheimer

jij hier

RICHTER

Alzheimer de ziekte

ARDAAN

Ja de ziekte

Dementia Praecox

Gammaglobulina Recta

Reagens Incontinensius

met een tikkeltje Bilucardia Impax

niet waar

Toedienen?

Intravasculair of toch maar In Vertigo?

Wat jij collega?

FENNA

Toedienen

BELLA

Wat gebeurt hier

ARDAAN

We dienen toe

BELLA

Uitdekken

het heet uitdekken

jullie hebt nog niets uitgevoerd

de gasten kunnen ieder moment komen

RICHTER

Alzheimer

ARDAAN

Wat je zegt collega

FENNA

Links of rechts uitserveren moeder

BELLA

Rechts natuurlijk

altijd rechts Fenna

Heb je de kaarsen meegenomen?

RICHTER

Nee

BELLA

Haal ze dan

We hebben ze nodig

voor de herdenking vanavond

RICHTER

Ik moet de grammofoon nog repareren

ik weet niet of het lukt

BELLA

Het moet

RICHTER

Ik weet het niet

BELLA

Jawel

Stilte

Scène 8

Vliegenier onopvallend aanwezig

FENNA

Het is moeilijk te omschrijven
maar het was een soort stijfheid van m'n vingers
ik kon ze niet bewegen over de toetsen
alsof ze aan elkaar vastgelijmd zaten
Heb ik van m'n leven nog niet gezien
zei de dokter
nog nooit van m'n leven
en hij probeerde die vingers van me
te bewegen
maar ze wilden niet loskomen
Dus een paar weken lang
kon ik niks spelen
ik kon niks oppakken
ik moest dingen met allebei m'n handen pakken
met die vastgelijmde vingers
alsof ik bevroren wanten aanhad
Toen ben ik naar die magnetiseur gegaan
en die keek naar m'n vingers
en hij zei dat hij nog nooit zoiets gezien had
z'n leven lang nog niet
Dus begon-ie boven m'n vingers te wapperen

met dat magnetisme gedoe van 'm
en ondertussen dacht ik
het helpt niks
en hij begon boven m'n hoofd te waaieren
en ik dacht
je kan waaieren wat je wil
en er interessant bij kijken ook
maar het zal geen ene zak helpen
En toen heb ik hem betaald
met m'n stijve vingers
en ik dacht laat-ie op de kermis gaan staan
want het hielp geen bal
Maar op een nacht
werd ik wakker
omdat ik m'n handen in de lucht hield
en m'n vingers knipten
en speelden piano in de lucht
ik kon ze bewegen
en ik lachte hardop
en de volgende dag was het helemaal over
Stilte

Scène 9

FENNA

Waar zijn Richter en Ardaan

BELLA

Die kopen kaarsen

voor de buitenlantaarns

voor de gasten

FENNA

Je weet net zo goed als ik

dat er geen gasten komen

BELLA

Wie weet dit jaar wel kindje

hoop doet leven

Stilte

Daar zul je de eersten hebben

FENNA

Dat is Rig zijn auto

BELLA

Dan zijn ze vlug terug

Ardaan op

ARDAAN

Een hert op de weg

BELLA

Wat zeg je

RICHTER

Een enorm dood hert op de weg

BELLA

Wat

FENNA

Er is een groot hert

dood gaan liggen op de weg moeder

BELLA

Ik versta hem wel

een dood hert

dat is manna uit de hemel

ARDAAN

Mannen uit de hemel

nu dat weer

BELLA

Denk je eens in

een exquis kerstmenu

RICHTER

O nee moeder

BELLA

Slepen

en in stukken de vriezer in

ARDAAN

Geniaal

help je even moeder

BELLA

Ik haal een mes

RICHTER

Je wou hem op het pad slachten?

BELLA

Waarom niet
moet toch ergens

Gaat

Stilte

Scène 10

Vliegenier op

ARDAAN

Het is nog geen tijd
ik kan u er nog niet inlaten
Een verkeerd getimede binnenkomst
kan alles verpesten
dat hangt samen met structuur
met ritme
met de situatie als geheel
Ik heb wel eens meegemaakt
dat ik tegen een vriendin
op het foute moment
over het verkeerde begon te spreken
en natuurlijk maakte zij het uit
niet omdat ze mij niet mocht
maar omdat het niet
het juiste tijdstip was
om over dingen te beginnen
Ik heb het niet
uitdrukkelijk niet
over de stand van de maan
of invloed van sterrenstelsels
want in die dingen geloof ik niet

Het foute moment
het gaat er in het leven om
het foute moment
te vermijden
daarom zult u nog even
geduld moeten hebben
Ik weet wel
dat dat moeilijk is
Stilte

Scène II

Bella op in chique jurk. Rits staat open

BELLA

Rig m'n rits

RICHTER

Je trilt

heb je het koud

Als je zo trilt

kan ik je rits niet dichtkrijgen

BELLA

Ik heb het niet koud

als alles maar goed gaat

RICHTER

Vast

je hebt het voortreffelijk voorbereid

BELLA

Voortreffelijk

dat woord gebruikte je vader altijd

Meen je het echt

RICHTER

Moeder alsjeblieft

hou op met trillen

je rits gaat er aan

BELLA

Ik ben zo blij dat je er bent Rig
wat moet ik zonder jou
zonder mijn oudste zoon
mijn baby
Leg even je handen op mijn schouders
je vader legde altijd
ter geruststelling
zijn handen op mijn schouders
Weer even dat gebaar
en ik ben kalm

RICHTER

Zie je op tegen vanavond

BELLA

Opzien?

Ik kan niet wachten

Het is het enige waar ik het hele jaar
naar uitkijk

Je hebt echt de geruststellende handen
van een dokter

Je weet toch

hoe trots ik op je ben
dat weet je toch wel Rig

Jij bent de enige
van wie tenminste iets geworden is
iets echts

RICHTER

Moeder

Richter trekt de rits in één keer dicht

BELLA

Zo

En geef me nu een arm

je vader hield er ook van

om me een arm te geven

Ze schrijden arm in arm door de eetzaal

Scène 12

Kerstavond

Tafels gedekt voor de gasten. De familie Grading zit er opgeprikt bij. Ze wachten op 'de gasten'.

Na zeer lange stilte

RICHTER

Was hier niet een opzichter

BELLA

De oude Zacharias

die is met Pasen gestorven

Sindsdien is er niemand meer te krijgen

Jongelui doen dat niet meer

Je vader stond hier op het laatst

zelf de kieren te dichten

Stilte

ARDAAN

In de reigerstoren lekt het weer afschuwelijk

De dekens zijn doorweekt

en het ruikt er naar oude marmotten

FENNA

In de rode kamer is de ruit stuk

Ze hebben stenen naar binnen gegooid

RICHTER

De deuren van de tuinkamer sluiten niet meer

vanwege het onkruid dat maar doorwoekert

BELLA

We moesten er iets aan laten doen

maar we kunnen er niets aan laten doen

Het huis zal langzaam overwoekerd worden

en zo is het het beste

zo had jullie vader het ook gewild

FENNA

Welnee

die was meteen zelf gaan kappen

BELLA

Je hebt een verkeerd beeld

hij mag dan een keer die kieren gedicht hebben

verder deed hij niets met zijn handen

dan pianospelen

ARDAAN

Het was niet bepaald een bouwvakker nee

Stilte

BELLA

De oude Zacharias en mevrouw Madeleine

die hebben het hier vaak opgeknapt

dat waren zogezegd conciërges

Die pasten ook op jullie

als wij een avond uitgingen

FENNA

Er groeide haar uit zijn neus

en zij rook naar zure melk

ARDAAN

Precies zure melk

die Madeleine

BELLA

Het waren goede conciërges

Ze repareerden van alles

tot de gesprongen leidingen aan toe

En hun zoon

kom hoe heette die

RICHTER

Aschwin

BELLA

Aschwin heeft jou het leven gered

toen je op ski's bijna het ravijn ingleed

die heeft zijn leven voor jou gewaagd Ardaan

ARDAAN

Aschwin Zacharias

dat is lang geleden

die heb ik eens te grazen genomen

BELLA

Een goede jongen

je vader heeft hem goed beloond

voor die daad

geloof ik

Stilte

RICHTER

Ik ging geloof ik

uit stelen met Aschwin Zacharias

We gingen naar het Bel-Air

en leegden in de garderobe

alle zakken van de gasten

Wat daar al niet voor leven

uit te voorschijn komt

uit jaszakken

ARDAAN

Ik dacht dat ik dat alleen deed

Jij wees mij altijd terecht

ik mocht niks van jou

Aschwin Zacharias

dat was een gemeen secreteet

die stal van zijn oude moeder

FENNA

En vader heeft hem beloond

ARDAAN

Aschwin Zacharias

Zal me niks verbazen

als die achter slot en grendel zat

Lange stilte

RICHTER

Ik was liever danser geworden

dan hersenonderzoeker

ARDAAN

En dat zeg je nu?

Hoe kan een leven zo spaak lopen

RICHTER

Maar ik ben blij

dat ik tenminste geen mislukt acteur ben

zoals jij

ARDAAN

Daar moet je talent voor hebben

Stilte

BELLA

Gelukkig heeft Richter een bmw

waar hij heel veel van houdt

RICHTER

Precies

ARDAAN

Een moffentank

RICHTER

Eerst je grootrijbewijs acteren halen

Ardaan

dan mag jij ook eens een ritje maken

ARDAAN

Wij hadden geen Duitse spullen

We reisden niet door Duitsland

we hadden geen Duits speelgoed

BELLA

Ik geloof

dat ik een aeg wasmachine had

niet zo gek lang na de oorlog

ARDAAN

aeg

hadden wij een aeg?

RICHTER

Wind je niet op

Heb jij de oorlog soms meegemaakt

ARDAAN

Ik geloof het niet

daar herinner ik me tenminste niets van

geloof ik

dacht ik

ja

Lange stilte

BELLA

Jullie vader en ik waren eens in Wenen

We gingen naar het theater

naar musea en concerten

we dronken thee in het Hotel Sacher

we moesten wachten voor een concert

Korte stilte

Jullie vader las een brochure

over het een en ander

ik breide wat

wat weet ik niet

maar ik breide in die tijd

Komt er een gerant

die naar mij overbuigt

en hij zegt

ardaan/richter/fenna 'Maar mevrouw
in het Hotel Sacher
wordt niet gebreid'

BELLA

Jullie kenden het al

ARDAAN

Integendeel

we kenden het nog niet

RICHTER

En ook niet dat hij in die beroemde vleugelzaak
zijn eigen stuk begon te spelen

FENNA

En eruit gegooid werd

BELLA

Wat moet ik jullie nog vertellen
de fotoboeken zijn tot op de draad versleten

Wat kunnen we ons nog meer herinneren
dan alle herinneringen
die we ons al herinnerd hebben?

Lange stilte

RICHTER

We hebben nu wel lang genoeg gewacht
ik stel voor dat we beginnen

BELLA

Nee we wachten

ARDAAN

Ja we wachten

op de andere gasten

RICHTER

Mijn bloedsuikerspiegel

is tot het minimum gedaald

ARDAAN

Je weet wat er gebeurt

als Richter niet op tijd eet

BELLA

Ik weet het wel

hij werd al driftig geboren

liep rood aan

hield wel twee minuten zijn adem in

en begon toen pas te schreeuwen

FENNA

Hij wou niet

ARDAAN

Allicht niet

RICHTER

Wie wel

FENNA

Duurt het nog lang

BELLA

Geen idee

RICHTER

Wie beslist er eigenlijk

BELLA

De moeder

altijd de moeder

ARDAAN

Voedselterreur

FENNA

Rig loopt rood aan

ARDAAN

Studeert voor tomaat

Stilte

FENNA

Wat een luguber gedoe hier

BELLA

Jij bent zo nuchter

ik begrijp niet hoe ik jou heb kunnen baren

RICHTER

Hoe krijg je het je mond uit

BELLA

Er zijn dingen waar jullie je niet

mee moet bemoeien

Waarom kunnen we het nooit leuk hebben

met elkaar

ARDAAN

Omdat leuk

een kutwoord is

BELLA

Kunnen we een paar

beleefdheidsvormen in acht nemen

RICHTER

Rustig

ARDAAN

Ja rustig

troglo diet

stalagmiet

rammenas

sinaspril

FENNA

Red de zeehonden

ARDAAN

Haleluja

looft en prijst den Heer

Stilte

Dan hinkt de vliegenier de eetzaal binnen.

Hij heeft een pilotenmuts met oorkleppen op. Staat gebogen. Hand aan knie.

Donker

tweede bedrijf

Scène I

VLIEGENIER

Ik vloog boven Afrika

net nog

boven de Middellandse Zee

een paar minuten geleden

FENNA

De man is kennelijk een vliegtuig kwijt

VLIEGENIER

Route kwijt

technische problemen

onbelangrijk

de kist gebroken

mijn been gebroken

het grote herhaalt zich

in het kleine

een paar minuten geleden nog

BELLA

Wat zegt hij

ARDAAN

Hij praat moeder

je ziet toch dat hij praat

BELLA

Maar verstaan

wat is dat voor een taal

RICHTER

Hoekig

het lijkt hoekig

BELLA

Wat hij spreekt?

RICHTER

De breuk

BELLA

Is het een breuk?

RICHTER

Spalken wellicht

spalken zal nog wel gaan

technische problemen

ik weet niet eens

of het wel gebroken is

VLIEGENIER

Mankementen

defecten

de kist of mijn been

RICHTER

Of beide

ARDAAN

Wou je het toestel spalken

VLIEGENIER

Het gebeurde met een lichtflits

alles wit

geflitst wit

ogen gaan vanzelf dicht

ARDAAN

Een flits?

VLIEGENIER

Ja

ARDAAN

Twee keer

VLIEGENIER

Ja

ik ben plotseling zo moe

FENNA

En wat als het een deserteur is

ARDAAN

En wat dan nog

RICHTER

Ziet er niet uit als een deserteur

BELLA

We houden hem hier

RICHTER

Het zal spalken worden

ARDAAN

En dat temidden van de wintersportcentra

die zetten gipsen benen

als worst in een worstfabriek

RICHTER

Tezijnertijd

ARDAAN

Wat tezijnertijd

RICHTER

Dat gips

ARDAAN

Dat betekent opnieuw breken

RICHTER

Dat betekent het

FENNA

Houden we hem hier?

BELLA

We houden hem hier

Stilte

FENNA

Raadselachtige man

BELLA

Iemand is er net

of iemand anders

begint al met mystificeren

ARDAAN

Mystificeren

daar heeft moeder

een bloedhekel aan

net als aan kaarsvet op het antiek

Stilte

VLIEGENIER

Ik las een gedicht

van Rilke

in de cockpit

BELLA

Rilke? Rilke?

ARDAAN

Rilke in de lucht

dat is met recht zoiets

als kaarsvet op het antiek

VLIEGENIER

Prachtig Rilke

en toen die flits

BELLA

Dat kan toch niet

Rilke lezen

in een cockpit

VLIEGENIER

Wolkenpanorama

een paar zinnen Rilke geciteerd

de zeepkist van het heelal

de meeuw van de duikbeweging

Korte stilte

Ik praat

maar met een leeg hoofd

RICHTER

Blijft u liggen

ik zal u spalken
neem dit houtje
tussen uw tanden
en bijten

FENNA

Bijten en kussen
dat ligt tegen elkaar aan

RICHTER

Bijt u

op mijn commando

VLIEGENIER

Met genoeg *bijt*

Scène 2

Later

Aan tafel. Vliegenier zit aan met gestrekt been. Bella tikt tegen glas

BELLA

Nu we er ook dit jaar weer in geslaagd
zijn bijeen te komen

ARDAAN

Het begint goed

BELLA

Hebben we bewezen
dat datgene wat de Gradings bindt
geen hol woord is
maar manifest aanwezig is
in een sterk verlangen
om elk jaar rond oudjaar

ARDAAN

En dan ook alleen rond oudjaar

BELLA

Ondanks welke tegenspoed dan ook

FENNA

Ik ga huilen

BELLA

Zoals jullie weten
stammen de Gradings uit een oud geslacht

van musici en componisten

Het was jullie vader die deze lijn voortzette

en het zal onze Fenna zijn

die met haar pianostudie

de lijn in zijn spoor zal doorzetten

RICHTER

Bravo

BELLA

Met opzet stelden wij

jullie ouders

lang geleden deze avond in

om jullie

kinderen

die al zover van elke traditie

bent afgedreven

een enkele vonk van beschaving

bij te brengen

ARDAAN

‘Een enkele vonk van beschaving’

zegt men dat?

kan men dat wel zeggen?

BELLA

Zoals elk jaar

en dus ook weer dit jaar

zullen we de kaarsen aansteken

en de muziek draaien die

RICHTER

De grammofoon is nog niet gerepareerd

BELLA

Ja waarom godverdomme niet

RICHTER

Een ernstig mankement

ARDAAN

Of je reinste sabotage

RICHTER

Een ernstig mankement

in het aandrijfsysteem van de schijf

Een probleem dat in theorie

enkele dagen in beslag zou nemen

BELLA

En in de praktijk?

RICHTER

Zijn eind in de vuilnisbak vindt

Die grammofoon is zo dood als

FENNA

Richter

RICHTER

Als de ratten in het torenkamertje

FENNA

Zijn daar ratten

RICHTER

Nee

FENNA

Waarom zeg je dat dan

RICHTER

Bij wijze van spreken

ARDAAN

tot Vliegenier Hij met zijn onbedwingbare emoties

is natuurlijk een exacte wetenschap

gaan studeren

Hij werkt in zijn laboratorium

met ratten

en waar je mee werkt

daar word je mee besmet

Paparat mamarat

en de drie babyratjes

zaten aan tafel

paparat zei tegen mamarat

BELLA

Ardaan genoeg

FENNA

Ik zou wel eens willen weten

waarmee je haar echt zou kunnen

kwetsen

BELLA

Denk maar niet dat ik doof ben

op mijn leeftijd

alles doet het nog

dus hoed je

ARDAAN

Hoedje?

hoedje?

BELLA

Er zijn momenten

waarop je je eigen kinderen

een enorme kaakslag zou willen verkopen

Wie heeft jullie eigenlijk gebaard

als ik zo vrij mag zijn

Zonder mij waren jullie niet eens geboren

stelletje geborneerde klootzakken

RICHTER

Je hebt 'r weer op dreef

ARDAAN

Heel anders dan die grammfoon van jou

BELLA

Wat ik al niet

aan abortussen heb moeten doorstaan

als dat niet zo was geweest

dan zaten jullie hier

met al die andere mislukkelingen

Weten jullie wel

hoe dat is

om een debiel broertje te hebben

Ik was zo verdomd vruchtbaar

je hoefde maar naar me te spugen

en ik was alweer zwanger

Maar nu is alles leeg hier van binnen

alles aan kant

een mooie lege stofzuigerzak
geen hoop op leven meer
van welke aard dan ook
'Zo mevrouwtje' zegt de dokter
na de operatie
'u bent leeg hoor'
Dat lucht op
jullie weet niet half
hoe dat oplucht

Stilte

RICHTER

tot Vliegenier Deze familie is gedoemd
ten onder te gaan
dat heeft zo zijn darwinistische redenen

Stilte

Scène 3

Later

VLIEGENIER

Ik was gymnasiast
mijn vader classicus
verbonden aan het gymnasium
dat ik bezocht

ARDAAN

Rampzalig

FENNA

Maar van beroep
bent u vliegenier
dat is toch uw beroep

VLIEGENIER

Ik kan Horatius citeren
Tacitus Herodotus
maar ik heb anders besloten
mijn vader weende
maar dat heeft mij niet vermurwd
ik was er trots op
hem te hebben laten wenen

FENNA

U bent vastberaden
u weet wat u doet

VLIEGENIER

Ik werd aangetrokken
tot een zekere vorm van waaghalzerij

BELLA

U lijkt op mijn man
niet zoals hij later was
maar zoals hij vroeger
heel vroeger was

FENNA

Ik vind het leven
soms net zo
als wanneer je voor een broodrooster
staat te wachten
tot de boterham eruit springt

BELLA

Mijn man
deze vrijbouter van de vrije polyfonie
was de absolute meester
van de meedogenloze dissonant
Hij zag in '42 de haven gebombardeerd worden
dat leverde stof voor zijn geïmproviseerd rumoer
een tedere ontroering
een polymodale oorlogszang
De schoonheid is slechts
de belofte van het geluk
zei hij altijd
De oorlog heeft hem getekend

daar kwam zijn innerlijke paradox
uit voort
het rusteloos gerucht
waaruit zijn muziek werd geboren
Een muziek van een huiverig clair-obscur
de angst voor het komende

ARDAAN

klapt Prachtig bravo

FENNA

En waar komt u vandaan?

VLIEGENIER

Ik ben uit een boombast geboren
en zal door een everzwijn
worden gedood

of andersom

ARDAAN

En u heeft nooit geleden
onder die hoogmoed van u

VLIEGENIER

Nee

Integendeel zou ik haast zeggen

Stilte

Scène 4

Bella en Vliegenier alleen

BELLA

Als u niets zegt
lijkt u verdomd veel op mijn man
terwijl wanneer u praat
u niets van hem wegheeft
zo kunnen mensen niet op elkaar lijken
Ik heb u graag zwijgzaam
Vindt u dat erg?
Is dat een groot verzoek?
Of past dat wel in uw aard
U bent van goeie komaf
dat zie ik zo ook wel
daarvoor hoeft u mij niet te vertellen
dat uw vader classicus was
Voor mij was het gymnasium helaas
niet weggelegd
maar ik heb dat later ruimschoots ingehaald
Ik wil u wel in bed hebben
maar dan zwijgzaam
u begrijpt wat ik bedoel
De liefde van het zwijgen
dat is op mijn leeftijd de ware liefde

Mijn leeftijd is voor u toch geen bezwaar?
Anders moet u het meteen zeggen hoor
dan maken we er ter plekke een eind aan
Nee het toppunt is de zwijgende liefde
zoals het verhaal van die twee kunstenaars kent u dat
die liepen zes weken
ieder van een andere kant
over de Chinese muur
dat heeft een fascinerende indruk
op me gemaakt
ze liepen ieder zes weken
om elkaar zwijgend in het midden
te ontmoeten
ze keken elkaar aan
passeerden elkaar
en liepen weer zes weken alleen door
zoiets fascineert mij
en u
als solovlieger moet u dat wel boeien
dat is toch een eenzaam beroep
wordt u daar niet gek van
Ach
daarom las u Rilke hardop
om de eenzaamheid van het luchtruim te verkleinen
was dat het niet
VLIEGENIER
Inderdaad ik

BELLA

Nee zegt u niets

ik begrijp u zo ook wel

Kom ik zal u Rilke voorlezen

in mijn bed

Weet u dat u werkelijk buitengewoon

aantrekkelijk bent als u zwijgt

Komt u mee?

Vliegenier volgt Bella

VLIEGENIER

Die twee Chinese kunstenaars

op die muur

hoe zat dat nu precies?

Beiden af

Scène 5

ARDAAN

Wie zag hem het eerst

RICHTER

Fenna

FENNA

De taxichauffeur

is die wel gehoord

die heeft hem ergens opgepikt

RICHTER

Dat weten we

op een plein

dat zegt verder niets

ARDAAN

Waar waren wij

waar was ik

FENNA

Bij de houtzagerij

dat weet je best

ARDAAN

Heel goed

FENNA

Wat bedoel je

hoor je mij soms uit

ARDAAN

Je had toch meteen kunnen zien
dat het een louche type was

FENNA

Het was geen louche type
het was een normaal type

RICHTER

En toen

FENNA

Dat weten jullie best

ARDAAN

Hij logeerde twee dagen bij ons
is eenmaal van kamer gewisseld
waarom

hebben we ons dat wel eens afgevraagd

RICHTER

Hij zei tegen moeder
dat de eerste kamer gehorig was
en dat hij een muis had zien lopen

ARDAAN

Hij was dus ontevreden

FENNA

Nee

het viel reuze mee

zei hij zelf later

hij vond het andere uitzicht mooier

ARDAAN

Terwijl dat lelijker was

RICHTER

Ja

FENNA

Maar je kan toch niet van elke rare gast
verwachten dat hij een pistool bij zich heeft
en er ook nog mee schiet

ARDAAN

Er kwamen al jaren geen gasten

FENNA

Bij wijze van spreken

alles wat ik zeg

is overdrachtelijk bedoeld

RICHTER

Als metafoor bedoel je

FENNA

Ik bedoel wat ik zeg

het was geen louche type

jullie kunnen me niets wijsmaken

ARDAAN

We willen je niets wijsmaken Fen

we willen gewoon alle details weten

FENNA

Er is een politierapport

ARDAAN

Politie is niet interessant

die doet zijn werk

die is niet geïnteresseerd in de toedracht

FENNA

Hij is evenzogoed dood

Stilte

Soms herinner ik me van pa bijna niets
behalve dat hij bordeauxrode sokken droeg
zwarte en bordeauxrode sokken
verder niets

Stilte

Goed

ik ben degene geweest die hem ingeschreven heeft

RICHTER

Weten we

FENNA

Ik heb hem het eerste gezien

RICHTER

Correct

FENNA

Verder niets

ARDAAN

Jawel

je hebt hem de rode kamer gewezen

FENNA

Ik vertelde dat vader daar werkte aan zijn compositie

Die man was vertegenwoordiger in muziek-
papier

die bleek geïnteresseerd

Daarom wees ik op de rode kamer

dat kon toch geen kwaad?

RICHTER

Jawel dat kon kwaad

ARDAAN

Bleek achteraf

FENNA

Wat zijn jullie van plan

Mij de schuld in de schoenen te schuiven?

ARDAAN

Nee nee

we plegen de reconstructie

je kent de regels toch Fen

FENNA

Ja

Korte stilte

misschien heb ik hem ergens op attent gemaakt

misschien heb ik hem zelfs wel op een idee gebracht

RICHTER

Juist

ARDAAN

De man

het pistool

de blik in zijn ogen

dat moet jou op een idee gebracht hebben

FENNA

denkt na Nee

hij was de enige gast dat jaar

moeder heeft hem vertroeteld

ARDAAN

Wat zeg je

FENNA

Moeder heeft hem in de watten gelegd

zijn eten

zijn bed

zijn voetenbad

RICHTER

Wat

ARDAAN

Een voetenbad

daar heb je het

daar staat niets over in het rapport

FENNA

Hij had gewandeld

blaren op zijn voeten

ARDAAN

Wat

blaren

RICHTER

Voetzoolirritatie

richter/ardaan Oedipuscomplex

Bella op

BELLA

Wat moet dat lawaai

wat doen jullie

FENNA

Wij halen wat oude herinneringen op

BELLA

En hebben jullie de kaarsen ook al opgehaald

ARDAAN

Verdomme

de kaarsen

BELLA

Grote voor buiten

kleine voor binnen

opgesodemierd

Richter en Ardaan af

Stilte

Scène 6

BELLA

Ik stond net op het punt
de deur uit te gaan
voor een lange wandeling
en plotseling
kon ik mijn benen niet meer
over de drempel krijgen
ik kijk naar die prachtige glooiende gazons
de bergen in de verte
en er overvalt me een angst
hoe ik verpletterd zal worden
door een aanrollende steen
of hoe ik uitglijd op een aflopend pad

VLIEGENIER

Een van ons had met u mee kunnen gaan

BELLA

Daar gaat het niet om

VLIEGENIER

U was ineens heel bang

BELLA

Ja bang

Bella af. Fenna kijkt Vliegenier aan. Haalt haar schouders op

Stilte

Scène 7

ARDAAN

Ik heb u al gezegd
dat u zich gedeisd moet houden
U doorkruist het hier
aan een stuk door
u begrijpt toch wel
dat dat afbreuk doet
U dient zich kort op te houden
met één personage tegelijk
maar kort
Mijn instructies zijn toch duidelijk
u houdt zich op
aan deze of aan gene zijde
u neemt uw kans waar
als die daar is
niet eerder
niet later
Ik kan u zonder pardon
dit pension uitzetten als ik dat wil
en waar bent u dan
U bent niet iemand
u bent iets
u bent een vliegenier
maar meer bent u ook niet

Zo staan de zaken
voor de degenen die er al waren
en degenen die uit de lucht komen vallen

Stilte

VLIEGENIER

Het is verdraaid moeilijk
met opzet rampen te veroorzaken
Iedereen weet hoe lastig het is
om hout te laten branden
of om een fles
de open zee op te laten drijven
Het is ook uiterst ingewikkeld
een ramp op de juiste plek te veroorzaken
Ik had niet kunnen weten
dat ik in zo'n lieflijk gebied
en in zo'n prachtig pension als dit
terecht zou komen

ARDAAN

Bedoelt u te zeggen
dat uw noodlanding
niet opzettelijk was

VLIEGENIER

Nee opzettelijk niet
het was een buiklanding
het toestel is van hier
wijst van zijn keel tot aan zijn kruis tot hier
opengehaald

plotseling verlies van hoogte
en er is niets meer aan te doen
Ik had net zo goed
in een moeras of in zee
terecht kunnen komen

ARDAAN

Was u bang

VLIEGENIER

Nee

ARDAAN

Ik geloof u niet

VLIEGENIER

Als kind al

kende ik zoiets als angst niet

Ik weet niet wat het is

om bang te zijn

ARDAAN

Dat zou u gevoelloos kunnen maken

VLIEGENIER

Ik lees Rilke

een zekere vorm van ontroering is mij bekend

en ook vertedering is mij niet vreemd

U hebt bijvoorbeeld

een moedervlek in uw nek

die mij vertedert

Mag ik

Vliegenier houdt Ardaan vast. Zoent hem langzaam vol op de mond. Rustig.

Beheerst. Teder. Ardaan loopt snel af.

Fenna op

FENNA

Wat heeft hij

VLIEGENIER

Hij werd plotseling woedend

FENNA

Hij is opvliegerig van aard

VLIEGENIER

En u

FENNA

Ik zit op een terrasje

ik hoor het knarsen van een tram

ik zie een vrouw oversteken

en op dat moment

wordt ze overreden door de tram

Verschillende andere mensen

worden geramd door hard rijdende auto's

een kind valt met haar armpje

tussen de spaken van een racefiets

Alles valt stil

alsof iemand zijn adem inhoudt

Daarna barst het weer los

het geknars van trams

het schetteren van uitlaten

En natuurlijk is die vrouw niet overreden

die anderen ook niet
de arm van dat kindje leeft nog
er is helemaal niets gebeurd
maar ik heb het wel gezien
Dat gaat zo de hele dag door
ik zie ongelukken
en mensen met sneeën
en littekens in hun gezicht
en ongelukkige kinderen worden meegesleurd
aan de hand van hun vaders
De volgende dag is het verdwenen
dan duurt het altijd weer een paar
maanden
voordat het terug komt
Ik weet dat het verbeelding is
maar ik kan me er niet bij neerleggen
dat het maar verbeelding is

Stilte

VLIEGENIER

Zal ik u een kind geven

FENNA

Pardon

VLIEGENIER

Zal ik u zwanger maken

Als ik vlieg

is dat mijn enige angst

dat ik niets achterlaat

materieel interesseert me dat niets
maar ik zou graag een kind bij u maken

FENNA

Een kleine vliegenier?

een pilootje?

van u?

VLIEGENIER

Ja

wilt u dat?

FENNA

Ik zal er eens over denken

VLIEGENIER

Goed

Stilte

FENNA

Van alle personen

hier verzameld

voel ik de innigste band met u

terwijl ik niets van u weet

Of is het eigenlijk altijd zo

dat je het meeste voelt

voor iemand die je onbekend is

Soms heb ik het gevoel

dat een leven met een vreemde

het beste is

iemand die je niet leert kennen

van wiens gedragingen en handelingen

je niets af weet
en nooit iets af zult weten
Iemand als u
die meestal vliegt
en nu en dan voet op de bodem zet
hoe meer ik u niet zou kennen
hoe langer wij bij elkaar zouden blijven
en hoe gelukkiger wij zouden zijn
dat denk ik
dat denk ik werkelijk
Stilte

Scène 8

Richter en Ardaan gespannen ieder in een hoek. Ardaan kijkt op zijn horloge

RICHTER

Weet je wat ook erg is
als je een hele tijd staat te kijken
voor een etalage
en dat je bij god niet weet
wat je moeder op haar verjaardag moet geven

ARDAAN

Of je vriendin

RICHTER

Of beide

Stilte

ARDAAN

roept Fenna nu!

Fenna op met een blad vol servies. Zet het in snelle loop op de tafel. Grist iets van de tafel. Loopt er aan de andere kant mee af

RICHTER

Opent deur nu

Ardaan doet iets met zijn horloge

ARDAAN

timed Gesprek

Schot

Opent tuindeuren nu

Ardaan doet weer wat met zijn horloge

RICHTER

Of ik sta in wat apenhersenen te snijden

en dan realiseer ik me ineens

dat alle meningen die ik heb

allemaal inwisselbaar zijn

voor hun tegendeel

dat er geen enkele reden is

om aan te nemen dat

iets zo is

en niet zo

Dat je alleen maar zo denkt

omdat je toevallig

in die context

op dat moment

toevallig in apenhersenen staat te snijden

en dat denkt

ARDAAN

Ze loopt om

loopt om

loopt om

nu

Fenna komt haastig binnen. Hijgt uit. Moffelt iets weg. Pakt blad en verdwijnt weer

ARDAAN

En nu

FENNA

Ik!

Fenna holt naar andere kant

RICHTER

Zegt 'o nee'

Richter wijst in de richting van links naar rechts

ARDAAN

Serviesgerinkel

Stop

Ardaan telt allerlei gegevens op vanaf zijn horloge

Fenna buiten adem binnen

FENNA

Ze kan het bijna niet gedaan hebben

RICHTER

Maar waarom niet

waarom zou iets alleen

volgens logistieke redenen

moeten plaatsvinden

Wat de een zijn leven lang niet volbrengt

voltrekt de ander in minder dan een paar seconden

In een minuut kan je een halve boterham opeten

maar in een minuut kun je ook

een lont uitrollen

aansteken en een staaf dynamiet

onder een of ander gebouw tot ontploffing brengen

dezelfde minuut

FENNA

Maar menselijk gesproken

RICHTER

Menselijk gesproken

is alles mogelijk

De vliegenier steekt zijn hoofd om hoek

VLIEGENIER

Stoor ik?

pardon

En verdwijnt weer

FENNA

Ik vind hem wel vriendelijk

hij heeft iets weekdierachtigs

RICHTER

Je ergert je niet echt aan hem

FENNA

Hij heeft van die zachte ogen

ARDAAN

Begin jij ook al

FENNA

Of liever om zijn ogen heen is het zo zacht

van dat hele tere oogvel

Hij wil een kind van me

ARDAAN

Wat

en neem je dat

FENNA

Ik heb gezegd dat ik erover zou denken

RICHTER

En denk je er over

FENNA

Af en toe

RICHTER

Ik vind het wel wat openhartig

ARDAAN

Het is een schoftenstreek

zoiets vraag je niet aan een vreemde

FENNA

Weet je wat het met jullie is

jullie bemoeien je overal mee

dat eeuwige gebescherms

ARDAAN

Gebescherms?

gebescherms?

Het peil zakt

en dan verliezen we ook ineens

alle grammaticale regels uit het oog?

FENNA

Ik meen het

RICHTER

We weten dat je het meent

maar voel je je soms eenzaam

FENNA

Wat is dit voor gesprek

RICHTER

Weet ik veel

ik voel niks

Ik weet alleen
dat mijn eigen moeder
boven een traditionele wip ligt te maken
met een of andere onbekende soldaat

Stilte

FENNA

Ik heb honger

ARDAAN

Misschien kunnen we een hertenflank uit gaan bakken

FENNA

Ja

RICHTER

Dat lijkt me het beste

ARDAAN

Mmm

FENNA

Ik ga even slapen denk ik

RICHTER

Mmm

ARDAAN

Ik moet gaan wandelen

Ardaan en Fenna af

Richter alleen aan tafeltje. Knipt met zijn vingers

RICHTER

Ober

Eén Babipangang Hert alstublieft

Stilte

Scène 9

Later

RICHTER

We weten het niet zeker
maar we denken dat jij er mee te maken hebt gehad

BELLA

Felix?

Ik?

Van de gekke

ik ken jullie spelletjes

ik weet wat jullie doen

dat hebben jullie van je vader

dat natrekken van dingen

het ongeloof in de waarheid

maar mij krijg je daar niet mee

Jullie hebt geen bewijs

en zal dat nooit krijgen ook

Hij is mijn getuige

Bella wijst op Vliegenier die nu uit de schaduw tevoorschijn komt

Hij beschermt me

tegen de verschrikkelijke kinderen

die jullie zijn

Korte stilte

Het is natuurlijk allemaal mijn eigen schuld

Het is een rommeltje van de genen

RICHTER

Wat zeg je moeder

BELLA

Een rommeltje van de genen

ik deed maar wat

Korte stilte

Hij is dood

en jullie zijn niet eens van hem

niemand is van hem

RICHTER

Rustig moeder

wat wilde je zeggen

BELLA

Het is afgelopen uit

Ik bewaar geen geheimen meer

Er komt een leeftijd voor je dood

waarop je al je geheimen prijsgeeft

het is jullie eigen schuld

en zeg niet dat je me er niet toe gedwongen hebt

ARDAAN

Wat

wat dan

BELLA

Jullie zijn wel van mij

RICHTER

Maar

BELLA

Maar niet van hem

RICHTER

Van wie dan wel

BELLA

Van Gerard

RICHTER

Gerard

Wie is dat

BELLA

wijst Fenna aan Jij bent van Benno

wijst Ardaan aan En jij bent van Taco

ARDAAN

Taco? Taco?

RICHTER

Gerard

FENNA

Benno

ARDAAN

Taco Gerard

RICHTER

Benno Taco

FENNA

Gerard Benno

Wie zijn dat

godverdomme

BELLA

Jullie vaders

Jullie zijn halfbroers en -zusters

Stilte

ARDAAN

Wacht even

stop even

dat kan niet goed gaan

wij zeggen iets

jij zegt daarna iets

over een rommeltje met genen

wij vragen wat dan

en jij zegt ineens

dat wij halfbroers en -zusters

dat kan niet hoor

BELLA

Het spijt me

maar het is niet anders

Zelfs jullie vader

wist er niets van

FENNA

Welke vader

BELLA

Felix natuurlijk

Kom kindertjes

zit nu niet zo bij de pakken neer

jullie kennen het leven toch

jullie weten toch wat er omgaat

Niet alleen in jullie generatie
in de onze ging het er ook flink aan toe

ARDAAN

Ik zie het

VLIEGENIER

Het moet een schok voor ze zijn

BELLA

Ze hebben er nooit wat van gemerkt

Ik hield van Felix

maar hij was op bepaalde gebieden

neem me niet kwalijk

saai

het was een ronduit saaie man

en daar is wat huiselijk geluk betreft

helemaal niets tegen

akkoord

maar ik zocht wel eens ander vertier

ARDAAN

Gerard

Taco

Benno

dat je hun namen nog weet

BELLA

Het was een vrije tijd

we waren nog nerveus

van de oorlog

wij namen onze kans waar

Neem me niet kwalijk
maar wij waren de ware voorlopers
van de seksuele revolutie
Dat is het treurigste nog
jullie denken dat jullie dat waren
met je vrije seks
akkoord

maar wij deden dat al
ver voor jullie geboorte
Wij neukten die hele oorlog
van ons af jongens

ARDAAN

Jezus Christus

BELLA

Akkoord

we zijn minder onschuldig
dan jullie dachten
maar neem me niet kwalijk
wij waren modern
dat wat jullie uithaalden
was voor ons
zo oudbakken als vet
tot Vliegenier Kom fijne vent
help mij eens in de keuken
dan kunnen de kinderen rustig over
van alles nadenken

Beiden af

ARDAAN

Jezus Christus

Stilte

Scène 10

Ardaan, Richter, Fenna uitgeblust.

Stilte

ARDAAN

Kennen jullie het verhaal
van het oude vieze vrouwtje?
Er was eens een oud vies vrouwtje
ze had hele vieze kleren aan
en een dikke laag vuil op haar huid
ze had in wel geen twintig jaar
andere kleren aangedaan
of zich gewassen
Het vieze oude vrouwtje
kwam op een goede dag
in het ziekenhuis terecht
misschien was ze niet ziek
ze kwam er in ieder geval terecht
ze duwden haar onder de douche
ze ontluisten haar haar
ze schrobden haar uren lang
tot ze helemaal schoon was
en toen ging ze dood
aan een longontsteking
kou gevat in de gang

Stilte

RICHTER

Het geeft hoop

FENNA

Wat

RICHTER

Dat er op onze leeftijd

nog dingen bestaan

die net iets anders zijn

dan je dacht

ARDAAN

Menselijk gesproken dan

RICHTER

Pas op Ardaan

je praat tegen je halfbroer

half

snap je

Stilte

Ardaan komt op Richter af. Kust hem dan op zijn mond. Slaan de armen om elkaar heen.

Ook om Fenna

RICHTER

Ik droom wel eens van pa

dat hij een zwerver is

of een ouwe zeeman

en dan zeg ik in die droom

pa waarom woon je niet meer bij ons

en dan schrikt-ie even
en lacht een beetje
en dan loopt-ie weer weg
met een pakje in bruin papier onder z'n arm
En dan sta ik daar
in een of andere afbraakbuurt
en dan begrijp ik niet waarom-ie niet
meer bij ons woont

Stilte

ARDAAN

Soms heb ik de pest in
dat je iemand die dood is
meer kan missen
dan iemand die nog leeft
Dan denk je daaraan
en dan wil je met je hand iets vasthouden
je opent je hand
en je grijpt
maar je pakt lucht
je hebt niks

Stilte

FENNA

Ik moet altijd denken
dat-ie Rennies at
zo'n herinnering kan me dagen lang achter-volgen
pa's Rennies op zijn nachtkastje

RICHTER

Of ik zeg tegen 'm
laten we een borrel gaan drinken
en dat doet-ie dan
alsof-ie helemaal jong is
terwijl hij helemaal niet van drinken hield

Vliegenier op

VLIEGENIER

Het spijt me
maar uw moeder is in de keuken
buiten zinnen
ze hakt met een levensgevaarlijk
hakmes een enorm stuk vlees aan stukken

RICHTER

Dat is wat wij hadden moeten doen
dat is wat wij hadden moeten doen
dat is wat wij hadden moeten doen

ARDAAN

Pas op
pas op Richter
hij krijgt zo
een van zijn beroemde driftaanvallen

VLIEGENIER

Hij wordt helemaal rood

FENNA

Een emmer water
snel

Richter krijgt een aanval. Vliegenier loopt op hem toe. Aait hem over zijn haar.

Richter ontspant

VLIEGENIER

Jullie zijn een tamelijk nerveuze familie

ARDAAN

Geen stalen zenuwen

FENNA

Nee

wij caramboleren onszelf

zo'n beetje door het leven

Stilte

Scène II

Bella dekt tafels

BELLA

tegen *Vliegenier* Bovenop de neiging
zich altijd en eeuwig terug te trekken
leed mijn man aan een vorm van smetvrees
Dat is door de kinderen
altijd onopgemerkt gebleven
maar ik had er mee van doen
Had hij vreemde mensen
een hand gegeven
moest hij die eerst gaan wassen
Verexcuseerde zich heel hoffelijk
altijd heel hoffelijk geweest mijn man
Maar het uittentreuren schoonwrijven
van glazen en messen
om een kind van te krijgen
dat begrijpt u
wat een sof
En het rare was
dat waar je nu echt smerige handen van kreeg
een haard aanmaken
motorolie verversen
daar had hij geen problemen mee

De toetsen van zijn vleugel
poetste hij de hele dag
daar zat de grootste bacteriehaard
zei hij altijd
menselijk vuil
op die toetsen
zijn eigen vuil nota bene
niemand anders raakte die toetsen aan
menselijk vuil
daar kreeg hij een attaque van
maar een konijn slachten
of een struik planten
nee daar had hij geen last mee
Hield niet van aanraken
waste zich eerst een uur
onder de douche
voor hij mij durfde aanraken
en ik moest hetzelfde lot ondergaan
De seksuele daad
zei hij
de seksuele daad kon niet temidden
van menselijk vuil gepleegd worden
neem me niet kwalijk
maar dan is voor mij de lol er al af
begrijpt u mij goed
ik ben geen smeerlap
integendeel

maar twee uur gedouche
voordat de daad eindelijk voltrokken wordt
dat is toch wel gortig
U weet toch ook
dat mensen seksueel tot elkaar aangetrokken worden
door iets dierlijks
een geurtje hier
een luchtje daar
u weet toch dat ze in de duurste parfums
extracten van urine en zweet
en zelfs poeplucht verwerken
maar begrijp mij goed
mijn Chanelletje is mij lief
en voordien
had ik geen weet van die dingen
akkoord
maar nu denk ik wel eens
als ik met zo'n prijzig flaconnetje
in m'n hand sta
Pies? zweet?
en dat voor die prijs
begrijpt u
Maar ja dat soort dingen
moet een mens weer gauw vergeten
net als de oorlog in Beirut
of in Vietnam
dat moeten we allemaal

zo vlug mogelijk vergeten
Wat een sof
Hebt u wel eens in een oorlog moeten vliegen
ach nee
daar bent u veel te jong voor
u als bommenwerper
nee dat kan ik mij niet voorstellen
Mijn man zou u wel gemogen hebben
als hij u had kunnen kennen
Zal ik u nog eens voorlezen?
Ze neemt hem bij de hand. Leidt hem mee af

Scène 12

Fenna met iets onder haar jas. Richter op met de hertenkop in z'n armen. Ze zien Bella en Vliegenier nog net hand in hand verdwijnen. Ze staren hen na

RICHTER

Wat heb jij

FENNA

Hij zat vastgevroren in een wak

helemaal verkleumd

ik heb hem losgebikt

met een priem

RICHTER

Die heeft de boot gemist

FENNA

Kan je wel zeggen

z'n pootjes zijn helemaal blauw

RICHTER

En wat ga je nu doen

FENNA

gaat Ik geef hem een warm bad

en daarna krijgt hij geroosterd brood

RICHTER

Als ie daar maar tegen kan

Fenna af

Richter bevestigt de hertenkop aan de wand

Scène 13

Oudjaar. Diner oudjaar. Aantal tafels tegen elkaar. Een paar tafels gedekt voor 'de gasten'. Iedereen zit zwijgend aan tafel. De hertenkop hangt aan de wand

Stilte

ARDAAN

Ik hoorde in het dorp

het volgende verhaal

Een man viel van de kerktoren

en was dood

Stilte

RICHTER

Dat was het?

ARDAAN

Ja

RICHTER

Dat is geen verhaal

ARDAAN

Jawel het is een ultrakort verhaal

en echt gebeurd

RICHTER

Je vertelt niets

ARDAAN

Nee?

Eén

wie was die man

twee

waarom was hij op de kerktoren

drie

waarom sprong hij

vier

was het toeval of opzet

RICHTER

Dat zijn vragen

bovendien geloof ik het niet

ARDAAN

Dat moet jij weten

Stilte

RICHTER

Ik kijk naar een oude Amerikaanse

film in de bioscoop

de hoofdpersoon dreigt net overreden te worden door een trein

naast mij zakt iemand tegen mij aan

van angst denk ik

ik klop hem op zijn schouder

hij is dood

een hartaanval

het einde van die Amerikaanse film

heb ik nooit meer gezien

de titel ben ik ook meteen vergeten

Stilte

BELLA

Hoe laat is het

RICHTER

Bij negenen

FENNA

De gasten laten dit jaar

wel op zich wachten

ARDAAN

Zijn er reserveringen

BELLA

Het hert van kerstmis

zal ons op oudejaar nog best smaken

RICHTER

Besterven

wild moet besterven

het moet adellijk zijn

die smaak van rotting

dat vinden wij mensen nu eenmaal lekker

FENNA

Ham van hert op brood

zou dat smaken

VLIEGENIER

Het vlees van wild

moet gedragen zijn

een jong stuk wild

dat smaakt nergens naar

ARDAAN

Met een Saumur

of een zware Bordeaux gaat het net

VLIEGENIER

Jong wild is te sappig

Smaak wordt door ouderdom bepaald

het vlees moet dus enige tijd gedragen zijn

maar het dier moet ook weer niet zo oud zijn

dat hij tanig en weerbarstig begint te worden

Midden in zijn leven

is hij het lekkerst

BELLA

Als er over een half uur

nog geen gasten zijn

beginnen we

Een taai hert

daar heeft niemand wat aan

ARDAAN

Wie weet

hoe lang dat dier daar

op dat pad gelegen heeft

daar weten we niets van

misschien lag hij daar al een week te besterven

Fenna maakt kotsgeluiden. Rent van tafel.

Kotst tussen twee ver gelegen tafeltjes in

BELLA

Wat heeft zij

wat heeft zij godverdomme

Vliegenier staat op. Ontfermt zich over haar.

Slaat arm om haar heen

RICHTER

Het komt door het bloed

overal die plassen bloed

je hebt vaders bloed nooit goed genoeg

van de toetsen kunnen vegen

rode strepen in het ivoor

Het is die schuldige plek hier

die moeten we zo snel mogelijk verkopen

ARDAAN

Niemand is hier ooit

echt gelukkig geweest

BELLA

Je vader

ARDAAN

Welke van de vier

BELLA

Hou daar onmiddellijk over op

ARDAAN

Dat kan niet

Ik kan daar niet eenvoudig over ophouden

ik ben nog niet van plan om er over op te houden

voorlopig nog lang niet

VLIEGENIER

Je zou een paar zaken moeten opknappen

de ruiten laten maken

het gazon maaien

een paar van de ergste lekkages verhelpen

RICHTER

De scheuren wegwerken

als in een decor

zodat alles er een beetje uitziet

zodat het lijkt

of het zijn geld waard is

En dan laat je ze komen

de potentiële kopers

ze drijven onderling de prijs op

want de plek is uniek

de ligging

het uitzicht

je verkoopt het met inventaris en al

dan ben je er in één keer vanaf

Schuldige plekken moet je nu eenmaal verkopen

daar hou je dan een aardige cent aan over

voor je oude dag

BELLA

Het is tijd voor de reebout

ARDAAN

Het is hert moeder

wijst op de kop aan de wand kijk hem maar aan

is het geen schatje

BELLA

Het is tijd voor de reebout

Bella staat op. Gaat af

RICHTER

Ik haal mijn pistool

zodra ze de bout opdient

schiet ik hem vol kogels

ARDAAN

Te emotioneel

Richter staat op. Loopt weg

Stilte

Fenna op

FENNA

Ik voel dat m'n vingers weer stijf worden

Als ik niks doe

zullen ze voor altijd verstijven

ik weet het zeker

Ik zou wel twee reistassen vol kunnen huilen

Ze valt slap op de grond

VLIEGENIER

Ik neem aan

dat jullie in de moeilijkheden zitten

ARDAAN

In de penarie

in de puree

en u moet dit ook maar meemaken

wij moeten dit zelf opknappen

VLIEGENIER

Maar kan ik blijven

ARDAAN

Wij vertrekken morgenvroeg

1 januari

dat is een mooie datum

om te vertrekken

VLIEGENIER

Heeft u er eigenlijk bezwaar tegen

dat ik met uw moeder slaap

ARDAAN

U weet best

dat op zo'n vraag

geen antwoord te geven is

valt u ons voorlopig niet lastig

wij zijn al genoeg van ons stuk gebracht

wijst op Fenna Zij ligt hier al een tijdje

buiten westen

VLIEGENIER

Een familie kent geen hoofdpersoon

dat is de ramp

niemand is bereid

de schuld op zich te nemen

dus duister is

op wie dit alles

afgewenteld moet worden

Want wat gebeurd is

wil een plaats veroveren

in de hoofden van de mensen

Ik ben slechts een passant

vul voor mij in

wat u wilt

FENNA

staat op alsof er niets gebeurd is

Ik val om van de honger

ARDAAN

Je viel al om

FENNA

Is het waar

ik heb niets gemerkt

Stilte

Scène 14

Later

VLIEGENIER

tegen Fenna Bij Ovidius

wordt verhaald

van een nicht en een neef

die na de zondvloed

een nieuw mensenras moeten stichten

Een godin spreekt tot hen

en zegt dat zij de botten van hun moeder

over hun schouder moeten gooien

Uit de botten zal dan het nieuwe ras

geboren worden

Na lang nadenken begrijpen ze

dat de botten van de moeder

de stenen van de aarde moeten zijn

Zij gooien meteen een paar stenen achter zich

de stenen worden zacht

en daaruit wordt een nieuw bestendig ras

het huidige mensenras geboren

FENNA

Waarom praat u steeds over kinderen

VLIEGENIER

Ach het interesseert me

FENNA

Ik weet nog niet
of ik aan uw verzoek kan voldoen
ik weet zo weinig van u af

VLIEGENIER

Als u het kind baart
neem ik het mee in mijn vliegtuig

FENNA

O nee
daar komt niets van in
het zou alleen maar duizelig worden
en bovendien
zulke kleine veiligheidsriemen bestaan er niet
nee er komt niets van in
als u het mee naar boven neemt

VLIEGENIER

Ik zou het van tijd tot tijd
kunnen bezoeken

FENNA

Dat zou mogelijk zijn
daar valt een regeling over te treffen
Maar later
als het ouder is
zou u er voor moeten zorgen
dan wil ik er niets meer mee te maken hebben

VLIEGENIER

Dus u gaat akkoord

FENNA

Nee ik moet er natuurlijk

nog over denken

Ik heb ook al lange tijd

geen piano meer gestudeerd

Ze loopt naar de rode kamer

Dan verwoede toonladders in de verte

ARDAAN

Luister eens

Stilte

Het dooit

dan vriest het vannacht weer op

dat wordt morgen levensgevaarlijk

Fenna terug

FENNA

De zenuwen

geen normale toonladder komt er uit

VLIEGENIER

Ik ga in de keuken

eens kijken

hoe uw moeder het maakt

Gaat

FENNA

Ik houd dit niet vol

ik houd dit niet vol

Fenna gaat bij Richter op schoot zitten.

Ardaan schuift bij. Slaat arm om beiden heen

ARDAAN

Ik ook niet

Stilte

FENNA

Ik probeer me hem wel eens te herinneren

zoals-ie was als-ie iets stoms deed

bijvoorbeeld melk uit de ijskast pakte

zulke dingen probeer ik me te herinneren

maar er schiet me bijna nooit iets te binnen

RICHTER

Zoals-ie was kun je hem niet herinneren

je weet het

maar je kan het je niet herinneren

ARDAAN

Als iemand dood is

bevriest-ie in je hoofd

hij is er wel

maar hij beweegt niet meer

Soms vallen er gaten in een familie

die niet meer te dichten zijn

Slaan armen om elkaar heen

FENNA

Ik kan de muren horen scheuren

ARDAAN

Het gaat hier ten onder

Ze beginnen zachtjes te neuriën

Scène 15

Later

Vliegenier op

VLIEGENIER

Ik wilde een boek gaan lezen
in bed
ik pak het op
ijskoud
ik moest het weer uit m'n handen laten glijden

RICHTER

Ja zelfs de omgeving gaat hier
symbolisch werken
Ik heb nooit begrepen dat een
sneeuwlandschap
de kou van de ziel moest verbeelden
de ziel trekt zich als het ware samen
in plooien
zodat hij zichzelf warmt
Het is altijd
een warme ziel
in een koud landschap
terwijl in een warm landschap
de ziel juist koelte nodig heeft
Daarom ontstaan filosofen altijd in het noorden

noemt u mij één zuidelijke filosoof
De hersenactiviteit is het gunstigst
bij twaalf graden boven nul
dat is het aangenaamste klimaat
voor weldenkenden

VLIEGENIER

Ik voel een ramp
maar ik kan hem niet beheersen

RICHTER

Een man als u
zou vaker mooie uitspraken moeten doen
die in het gehoor blijven hangen
daar hebt u de stem voor

VLIEGENIER

Met mooie zinnen alleen
kom je er niet

RICHTER

Veel mensen hebben roem verworven
met het schelden op anderen
ik persoonlijk vind dat goedkoop

VLIEGENIER

De goedkoopste dingen hebben het grootste succes
hoort men wel zeggen

RICHTER

Allicht
zo eenvoudig zit de menselijke soort in elkaar
het gros gebruikt van zijn herseninhoud

niet meer dan strikt noodzakelijk is
niet meer dan een hoeveelheid
laat ons zeggen
ter grootte van een kleine muis
de rest blijft onbenut
stelt u zich eens voor
wat er zou gebeuren
als dat werkelijk gebruikt ging worden
dat zou pas een ramp zijn

Stilte

ARDAAN

Ik zei laatst tegen iemand
die bril staat je goed
en meteen sloeg hij zijn handen
voor zijn ogen
alsof hij zich schaamde voor zijn bril
maar hij voelde alleen
of hij hem inderdaad op had

BELLA

Zijn de buitenlantaarns aan

RICHTER

Ja

er zit dit jaar niet veel schot in hè

ARDAAN

Gaan we nu aan tafel

RICHTER

We moeten wel

maar niemand heeft honger

VLIEGENIER

tot Bella Ik vroeg mij af

of u niet snakte naar intimiteit

BELLA

Jazeker

maar bepaalde dingen kun je van je afschudden

zoals een slang uit haar oude huid kruipt

je kunt vergeten als je wilt

je moet er alleen je best voor doen

ARDAAN

Er komen hier gedachten boven

die ik niet van iedereen zou tolereren

FENNA

tot Vliegenier Bent u ooit binnen gekomen

in een met haat beklede kamer

dan weet u uit ervaring

hoe naargeestig dat kan zijn

RICHTER

Door de isolatie hier

door de afgelegen plek bedoel ik

worden delen van de hersenen aangesproken

die normaliter met rust gelaten worden

deze nieuwe activiteit zijn zij niet gewend

er ontstaat een vorm van opwinding

die nergens onder te brengen valt

ARDAAN

Ik houd dit niet vol
als jij eenmaal begint met doceren

FENNA

Dat bloedige hert
ziet nu al dagenlang aan
hoe het hier toegaat

Het hert ziet

maar oordeelt niet

Als ik op een stoel ga staan

kan ik zijn zachte vel aaien *probeert het*

Bella op met bout

BELLA

De bout is opgediend

FENNA

Ik ben bang dat het hert
naar roest zal smaken

BELLA

Het is een goed hert *kluijt*

ARDAAN

Kijk die oogjes

Kijkt naar muur. Eet niet

FENNA

Hij moet zelf aanzien
hoe hij opgegeten wordt

VLIEGENIER

kluijt

Een best hert

een verrukkelijk klaargemaakt hert
dat moet gezegd

BELLA

Ach het werd me voor de voeten geworpen
ik kon het moeilijk weigeren *kluijt*

Stilte

ARDAAN

En

leest u nog wel eens Rilke

VLIEGENIER

Nee nu u het zegt

ik was hem helemaal vergeten *kluijt*

Stilte

Fenna aait de hertenkop. Kijkt met afgrijzen naar de kluivende Bella en Vliegenier

VLIEGENIER

fluistert Is uw dochter vegetarisch

ARDAAN

Volgens mij

gaat het niet goed met de wereld

We maken ons druk over tropisch hardhout

en de zeehondenstand

we ontfermen ons over de aarde

alsof we de directeur

van een weeshuis zijn

driekwart van de wereld

is nog ten prooi

aan het soort barbarij

dat in de middeleeuwen
al primitief genoemd werd
en wij maken ons zorgen
om iepen met sapkanker
we storten een tientje
op een anoniem gironummer
we spelen het spel
maar de wereld blijft rond

BELLA

Cynicus

ARDAAN

Wie is hier cynisch
wie is hier nou cynisch

BELLA

Je bazelt

Uit een acteur
met romancier-aspiraties
zal nooit iets kunnen groeien

ARDAAN

woedend Dit is het saaiste land ter wereld
Holland is een goed saaiste tweede
Zelfs een ultrabraaf land als Zweden
heeft nog zijn vermoorde president
Gepasteuriseerde kaas en geld
met hier en daar wat fraude
nu en dan wat incest
verder niks

Een bom onder de troon van de koningin
ludiek!
Het woord alleen al
is genoeg om een gymnasiast
tot bloedens toe te slaan
Er is niets aan de hand mensen
de dommen regeren
de slimmen hebben het geld
er gebeurt helemaal niets
de tijd van de lange hete verveling
is aangebroken
Er is reden genoeg
om de ramen te sluiten
en de komende twintig jaar
met Marcel Proust in bed te blijven liggen
Blijft u in bed want
de Grote Thuiscommunicatie is begonnen!
Iedereen doet het met iedereen!
Op internationaal interracial
incestueel homoseksueel mondiaal
lundiaal en martiaal niveau!
De sterren spreken alleen nog de waarheid
niemand weet het maar de werkelijke macht
is in handen van de astrologen aller landen
dood aan de wichelaars
dood aan de handlijnkundigen en iriscopisten
dood aan de homeopaten en acupuncturisten

het universum is verloren
er zijn geen illusies meer
de doos van Pandora is leeg
de wereld is op
we gaan ten onder
aan de ziektes die ons in leven houden
Het uur is daar!
De vinger aan de pols!
De mes in het vlees!
We gaan sluiten!
Ten onder!
reukloos
merkloos
roemloos
eerloos
weerloos
de hoop is dood
driewerf hoera
leve de koningin
hoera
hoera
hoera
BELLA
Nooit begrepen
waar dat gevoel voor drama bij hem vandaan kwam
ARDAAN
Het was een wens moeder

geen kunst

BELLA

Het lijkt me genoeg

geen levensvervulling te hebben

FENNA

Een Grading kan een Grading

nu eenmaal

het licht in de ogen niet gunnen

RICHTER

Dat heeft met de genen te maken

ARDAAN

Komt in de beste families voor

RICHTER

Ardaan en ik gaan het oudejaarsvuur voorbereiden

Richter neemt Ardaan die zich verzet mee af

Stilte

FENNA

Zal ik eens met u meegaan?

Vliegen bedoel ik

Stilte

U heeft ook niet veel spraakwater

gedronken hè?

Stilte

Je hoort hier de vreemdste geluiden

geluiden die je niet thuis kan brengen

dieren

of het jagen van de wind

Het is hier soms angstaanjagend
dan krimpt er iets samen in me
hier *wijst op haar borst*

VLIEGENIER

Die geluiden die u bedoelt
hoor ik die ook

FENNA

Nee

u denkt

dat zijn de geluiden van de natuur
daarom hoort u ze niet

VLIEGENIER

De logica daarvan ontgaat me

FENNA

Logica

wie heeft het over logica

VLIEGENIER

Het spijt me

FENNA

Inderdaad

hoort u dat

VLIEGENIER

Nee

FENNA

Het heeft geen zin

ik hoor de dingen anders

Korte stilte

Misschien willen jullie
me even alleen laten
Ik ondervind op dit moment
even geen walging
ik moet onthouden
hoe dat voelt

BELLA

Zullen we dan maar
naar het oudejaarsvuur gaan kijken
alles is ten slotte vergankelijk
Misschien kunnen we wat schepen
achter ons verbranden

Beiden af

FENNA

Ik vind het Amerikaans biljart
de allermooiste metafoor
voor een gezin
Ten slotte verdwijnt iedereen
in de zakken
en het spel is uit

Stilte

Scène 16

Richter snel gevolgd door Ardaan

RICHTER

Benzine

ARDAAN

Benzine?

Wat ben jij van plan

RICHTER

Er staat teveel wind

Het laait niet hoog genoeg op

Ik ga benzine halen

ARDAAN

Jij haalt niks

Dat vuur laait straks uit zichzelf wel op

zoals altijd

zoals elke oudejaarsnacht

De oude Zacharias gebruikte ook nooit benzine

RICHTER

Ik wel

ARDAAN

Je laat het

RICHTER

Ik ben je oudere broer

ARDAAN

M'n oudere halfbroer

RICHTER

Ik ben je oudere broer

ik doe wat ik wil

ARDAAN

Begrijp ik het goed

hebben we het nu ineens

over het eerstgeborenenrecht?

Met het dalen van de moraal

zijn we nu dus aangeland

bij het begin van de mensheid

De ganse cultuur

opgevat als een groeistoornis

Wij zijn de producten

van een mislukte dwerg

is dat het?

De twintigste eeuw

en we slaan elkaar evengoed de hersens in

is dat het?

FENNA

Twee eeuwen beschaving

en het heeft niets geholpen

Luister en huiver

want jullie halfzuster zegt het

RICHTER

Ik ben de oudste

en ik bepaal wat er wel of niet gebeurt

ARDAAN

Je bent gek Richter

Je bent gek aan het worden

RICHTER

Nog half zo gek niet

als die ontspoorde boel hier

Laat mij benzine halen als ik dat wil

Zeker dit jaar

moet het een spectaculair vuur worden

ARDAAN

Ach man

Ga jij eerst maar eens

een spectaculair leven leiden

Richter gooit een paar tafeltjes om. Rent driftig weg. Na stilte pistoolschot. De hertenkop valt van de muur

derde bedrijf

Scène I

Dag. Aanwezig Fenna en Ardaan. Er is een apart tafeltje volledig gedekt voor de Vliegenier.

Fenna en Ardaan zitten aan een andere tafel.

De hertenkop zit op de plek van Bella. Ardaan heeft een met zwart besmeurd onderhemd aan. Fenna's kleding is ook besmeurd. Vliegenier komt uitgerust op

VLIEGENIER

Morgen

fenna/ardaan Morgen

Vliegenier gaat als vanzelf aan het aparte tafeltje zitten. Hij eet zwijgend

VLIEGENIER

draait zich naar hen Overigens

ik heb besloten te kopen

de ligging is uniek

Ik ben van plan mij aan de natuur

te gaan wijden

Klinkt dat gek *lacht*

eigenlijk heb ik altijd al

een grote voorliefde

voor het groene gehad *lacht*

Hoewel het niet direct aannemelijk klinkt

is een vliegenier in feite
een grote natuurliefhebber
hij is niets anders dan een man
die graag een grote vogel wil zijn
nietwaar *lacht*
Ik denk er over
het vliegen geheel te laten vallen
het luchtruim en de grondnatuur
zijn in feite evenredige grootheden
Ik ken het verhaal van een militaire vlieger
die uiteindelijk beeldhouwer is geworden
Die dingen liggen dicht bij elkaar
dan de meeste mensen vermoeden
Ja ik ben helemaal tevreden
met mijn beslissing
de koop kan gesloten

Korte stilte

En overigens
nog een gelukkig nieuw jaar

ARDAAN

Een gelukkig nieuw jaar
Richter op. Eveneens in besmeurd hemd

FENNA

Een gelukkig nieuw jaar

ARDAAN

Gelukkig nieuwjaar

RICHTER

Morgen

ARDAAN

Drinken?

RICHTER

Ja

FENNA

Thee?

RICHTER

Melk

ARDAAN

De broodjes nog warm?

FENNA

Waren ze

ARDAAN

Je bent laat

FENNA

Ei?

RICHTER

Nee

FENNA

Boter?

RICHTER

Dank je

Stilte

RICHTER

Iemand muziek?

FENNA

Nee dank je

RICHTER

Niet?

ARDAAN

Nee

duidelijk toch

FENNA

Ik ben misselijk

ARDAAN

Mag ik de boter alsjeblieft

RICHTER

Wat?

FENNA

Of je de boter alsjeblieft doorgeeft

RICHTER

O ja

Stilte

ARDAAN

Trouwens

RICHTER

Ja

ARDAAN

De grammofoon is stuk

RICHTER

Nog steeds

ARDAAN

Dus wat wou je met muziek

RICHTER

Gewoon

stukje muziek

op de zondagochtend

FENNA

Klassiek

RICHTER

Klassiek

radio gewauwel

FENNA

Er is geen radio

Stilte

FENNA

Jam?

RICHTER

Ja

FENNA

Of je de jam doorgeeft

ARDAAN

Ja

toch ei?

RICHTER

Toch maar

zijn ze geschrokken

ARDAAN

Ja heel erg

Stilte

RICHTER

Boter?

FENNA

Graag

ARDAAN

Muziek?

RICHTER

Nee

Stilte

Ardaan voert het hert af en toe

ARDAAN

Wat doet die eend in het bad?

FENNA

Die heb ik gered

het was een achterblijver

ARDAAN

Moet hij de hele winter

in bad blijven?

FENNA

Nee

Ik neem hem mee

Donker

De vliegenier ging in première bij theatergroep Carrousel op 19 april 1990 in het Shaffytheater in Amsterdam

Spel

FENNA

Lieke-Rosa Alting

ARDAAN

Peter Blok

RICHTER

Arjan Kindermans

BELLA

Elsje de Wijn

DE VLIEGENIER

Han Oldigs

Regie

Lidwien Roothaan

Wanda Reisel (Curaçao, 1955) is schrijver van toneel, film en proza. Na het volgen van de Regieopleiding aan de Theaterschool in Amsterdam (1976-1981) neemt het schrijven de overhand. Toneelgroep Baal speelt in 1984 haar eerste stuk *Ansichten*. In 1986 debuteert ze als prozaschrijver met *Jacobi's Tocht*. Haar romans *Baby Storm* en *Een man een man* werden genomineerd voor de Libris Literatuurprijs. *Witte Liefde* stond op de shortlist van de AKO Literatuurprijs en werd bekroond met de Anna Bijns Prijs. Toneel schreef ze o.a. voor Maatschappij Discordia, Carrousel, Het Toneelhuis/De Onderneming en het Ro-theater. In 2006 is bij Querido de bundel *Tien stuks, alle toneel* verschenen.

www.wandareisel.nl

Toneelwerk

Dames van de Beethovenstraat – 2014

Liggend naakt – 2006

Poeskafee – 2004

De Zinding – 2002

Sangria! – 1999

Bar – 1997

De afspraak – 1991

De Vliegenier – 1990

Op de hellingen van de Vesuvius – 1989

Echec – 1987

Ansichten – 1984